

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. ó.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordai utca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr., egyszeri beiktatás után 80 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Opperlik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expédition Stuttgart.
 Nyiltér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
 egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. ó.
 kilencz óra 9 „ „ „
 félévre 6 „ „ „
 évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
 szerkesztősége.

Gyula-Fehérvár, 1873. ápril 16.

A gyula-fehérvári rom. kath. gymnasium tanári kara már rég foglalkozott azon cismével, hogy az ifjuságnak mind anyagi, mind szellemi támogatására egy segélyegyletet alakítson.

A tervet Fogarasy Mihály püspök excellenciája helyeselve, sőt magán adományán kívül némely e gymnasiumnál meglevő pénzalapot az egyület javára átengedvén, a székcs káptalan tagjai s a helybeli központi papság pedig jelentékeny pártolásban részesítvén, azon kedvező helyzetbe jöttünk, hogy az alapszabályok megerősítése után az együletet megalakíthatjuk.

Az alakuló gyűlést a tanári testület f. évi február hava 4-én tartotta, mely alkalommal egyéb kérdések mellett a kezelő bizottságot is saját kebeléből megválasztotta. Ezen bizottság tagjai lettek: elnök Biró Béla gymn. igazgató, pénztárnok Straubert Ödön, ellenőr Keserű József, más két tag Sántha János és Szentmiklósy Jenő.

E bizottság működését megkezdvén, következő felszólítást intézett a tanügy barátaihoz:

Tekintve azon sokoldalú szükségletet, mely az oktatásügyet illetően ma már sokkal nagyobb mérvben jelenkezik, mint valaha; tekintve továbbá a szegénységet, mely főképen a vármegyékben sok szülőt gyermekei tanításában és nevelésében akadályoz: a gyula-fehérvári rom. kath. nagygymnasium tanártestülete a gymnasium mellé egy segély-egyletet állított. Céljai ezek: a) a tanzserek időnkénti gyarapítása, — b) szegény, de jó magaviseletű és jeles előmenetelű tanulóknak részint pénzzel, részint ruhával, részint tankönyvvel vagy más módon támogatása, — c) a szorgalom és önmunkásság emelése végett pályadíjak évenkénti kitűzése. Rendes tagok, kik évi 1 frt. osztr. ért. fizetéssel az egyület tagjai közé lépnek; pártolók, kik ennél nagyobb vagy kisebb összeget fizetnek. Fölkérjük tehát a szíveskedjék az egyület rendes tagjai közé lépni, vagy annak pártolókat szereznii s a jelenkezőket ez ivre beirván, azt nekünk ily czim alatt: „A rom. kath. nagygymnasium segély-egyletének“ visszaküldeni.

Kelt Gy.-Fehérvárt, 1873. febr. 20.

hazafiai tisztelettel.

Az egyület kezelő bizottsága.

A felszólításnak volt eredménye. Többen sorakoztak az egyület köré helyben egy, mint vidéken, s reményünk van, hogy még sorakozni fognak. Azért is kívántam a felszólítást a tekintetes ur szíveségéből a „Kolozsvári Közlöny“-ben nyilvánosságra hozni, hogy tudomást szerezzenek az ügyről azok, kik az ifjuság ezen részének javára, ha csekély mértékben is közreműködni, hajlamot éreznek magokban.

B. B.

Bécs, ápril. 19-én.

— r. A magyar delegáció bevégezte mai ülésében a hadügyi költségvetés rendkívüli részét és a külügyi költségvetést. A hadügyi költségvetés rendkívüli része fenakadás nélkül szavaztatott meg, s csupán a külügyi albizottság jelentésének tárgyalása keltett érdeket. Első szónok Éber Nándor volt, ki szükség-

telennek nyilvánítá a vörös könyvet s e helyett inkább azt kívánta, hogy a külügyminiszter esetről esetre terjessze a delegációk elé az általa fontosaknak és közölhetőeknek tartott okmányokat.

Mi sem vagyunk a vörös könyv bámulói. Ezen intézmény jelen alakjában francia eredetű. 1861-ben, midőn Napoleon pályájának legmagasabb fokán állott, elérkezettnek hitte az időt, hogy a oorsp legislativának a politika terén nagyobb működési tért nyisson. Ez abban állott, hogy e testületnek megadatott az adress-vita joga, mely engedmény akkorában a francia bonapartista lapok által couronnement de l'édifice-nek dicsőített. Kétségtelenül nagy engedmény, nagy vívmány volt ez; de a napoleoni kormány gondoskodott egyuttal arról is, hogy a felirati vita oda tereltesse, hova az kívánatosnak tartott. E célra találtatott fel a sárga könyv, mely egy bevezetéssel ellátva a bel és külügyi politika nevezetesebb mozzanatairól nyújtott tájékoztatást. Az ellenzék reávetette magát e könyvre, boncolta, feszegette, bírálta azt a nélkül, hogy azon büvös körből, melyet a sárgakönyv köré vonta, kiszabadulhatott volna. Járta a magas politika, — s a kormány elérte célját, mert a corps legislativ megelégedett azon korhadt közigazgatási viszonyokról, melyeknek oly nagy részük volt a későbbi szerencsétlenségekben, de melyeket a napoleoni regime-nek érdekében állott fenntartani. Utánozta később e politikai találmányt Oroszország, mely zöld könyvet terjesztett elő, s utánozta nálunk Beust gr. a piros könyvvel.

Természetes, hogy nagy örömmel fogadtatt ezen intézmény nálunk is; s a monarchia az átalakulás pillanatában volt. Miniszteri felelősségről azelőtt szó sem volt, a külügyekre pedig semmiféle képviselőnek befolyása nem volt. Vívmanynak tekintette ezt nálunk is mindenki, bár öt vörös könyv meggyőzhetett mindenkit arról, hogy ezen intézmény azon várakozásnak, melyet a világ, a közvélemény ahoz kötött, nem képes megfelelni. Szó sincs róla, hogy tiszta képet meríthessen bárki is az e könyvben közölt okmányokból a külügyek vezetésének mibenlétéről. Öt piros könyv terjesztetett elő; három piros könyv már létezett, midőn a francia háború kitört s e három piros könyv dacára senkinek sem volt fogalma a mi monarahiánk állásáról a két hadat viselő állam irányában, mennyire volt megkötve kezünk, mennyire volt szabad működési körünk? A magyar országgyűlés már tudta, hogy a háboruban semleges marad a monarchia; azon körirat, mely e tekintetben megjelent, az egész európai sajtón keresztül ment, mielőtt a piros könyvben megjelent volna. Így történt ez a híres Gortsakoff jegyzékkel, a londoni conferentiával, azon örvendetes viszony-változással, mely monarhiánk részéről Németország irányában bekövetkezett. Kétségen kívül áll tehát, hogy a piros könyvhöz esatolt remények nem teljesedtek.

De másrésztől kétségtelen az is, hogy a delegáció a külügyi politika mibenlétének felvilágosítására nézve szabályokat sem alkothat, s ha Éber Nándor azon szempontból indulva ki, hogy a piros könyv hasztalan, annak egyenes megszüntetését kívánja kimondatni, ép oly indokolatlanul cselekszik, mint a külügyi albizottság, mely ismét azt kívánja a magyar delegáció által kimondatni, hogy a piros könyvben csupán bevégezett diplomai ügyekről szóló okmányok közöltesse.

Nézetünk szerint e tekintetben Zsedényi Ede találta el a helyes irányt, midőn rövid beszédében a törvényre hivatkozva azon nézetének adott kifejezést, hogy a delegációknak nem állhat hivatásában megszabni a külügyminiszternek azon mértéket, melyben az általa adandó felvilágosítások a delegációk elé okmányszerűleg terjesztessenek. És Andrásy Gyula gr. külügyminiszter rövid és határozott szavakban fejezte ki meggyőződését a felvetett kérdésre nézve, mely Zsedényi felfogásának felel meg, midőn kijelentette, hogy ha a magyar delegáció az albizottságnak javaslatba hozott véleményét elfogadja, azt úgy fogja tekinteni, mint egyszerű véleményt, melyhez valószínűleg alkalmazkodni fog minden külügyminiszter; a miből egyenesen az következik, hogy kizárólag a külügyminisztert illeti meg az elhatározás, mely egyedül subjectiv megítélés dolga lehet — hogyan és mily módon nyújtson tájékoztatást működéséről.

A piros könyv képezi jelenleg azon, bár sovány kuforrást, melyből a delegációk, — a mellett, hogy a bizottságnak jogában áll, vagy nyilvános ülésben, vagy az albizottság zárt tanácskozásában felvilágosításokat kérni a külügyminisztertől, tájékoztatást meríthetnek; ez uttal alárendeltes kérdésekkel foglalkozik ugyan, — a mi különben senkit sem jogosít fel azon, mint Szécsen Antalgr. ma találólag megjegyzé, a hírlapokban colportált frivolvnak nevezhető felfogással, hogy retrospectiv bíráltnál, melyre a piros könyv alkalmat nyújt, csak nagy horderejű, világrendítő eseményekből kell és lehet valamely politikai és diplomai adminisztráció működését megítélni; de teljesen mellőzni azt mi sem tartanók czélszerűnek, főleg két szempontból: először, mert ha teljesen haszonvehetetlen is politikai combinatiók substratumául szolgálni, egy bizonyos rendszeres keretét mégis nyújt a retrospectiv ítéletre, melyet nem vezérel sem a kirívóság, sem a nagyszerűség, sem az újdonság iránti szomj; másodsor, mert tágabb tért enged a delegációknak a külügyi politika kérdéseivel foglalkozni, a mi a delegációknál azon veszélyrel sem jár, hogy azok figyelmét más gondjakra bizott ügyektől tervszerűleg elvonhatná.

Delegáció.

Bécs, ápril 19. A magyar delegáció mai ülésében Pulszky Ágost rövid bevezetéssel következő interpellációt intézi a közös hadügyminiszterhez:

A közös hadügyminiszter megbizottja a közösügyi bizottság october 23-án tartott ülésében kijelentette, hogy az 1868. 43. tcz. 21. §-a által megállapított egyévi önkéntesi intézményt a közös hadügyminiszter is több tekintetben átalakítandónak tartja. Eszközöltetnek-e ez iránt a monarchia két felének ministereivel tárgyalások, s ha igen, mily eredménnyel?

Közöltetik a hadügyminiszterrel.

Bujanovics Sándor: Singer Lipót Pest-terézvárosi lakos kérvényét nyújtja be a katonai szállításoknál 1871. szeptevett káranak megtérítéseért. A hadügyi albizottsághoz utasítatik.

Ezután a hadügyi költségvetés tegnap megszavazott rendes része a házszabályok 39. §-a szerint egészben végleg megszavaztatik.

Felvételtek a napirend folytán a hadügyi rendkívüli költségvetés.

A rendkívüli szükséglet I. czimén s a még hiányzó hadfelszerelési szer beszerzésére előirányzott 201,000 ft helyett, észrevétel nélkül az albizottság javaslata szerint 155.000 forint szavaztatik meg.

Hasonlóképp észrevétel nélkül elfogadtatik a II. czim alatti fegyvergyűre előirányzott 4.268,250 ft helyett 2.218,250.

A III. czimén: ruházat és szereletre előirányzott összegben 210,000 ft törlést javasol.

Benedek Sándor osztályfőnök felvilágosításai folytán azonban a 2. tétel alatt, a tábori tűzéréség, az egészségi és szekerészeti csapat, továbbá az élelmezési intézetek létszámának felemelése következtében, ez évre előirányzott egész összeget 190,000 ft, s a 4. tétel alatt, tábori sátorok beszerzésére előirányzott 50,000 ft is megszavaztatván e czim alatt a fennebbi 210,000 ft helyett csak 100,000 ft törülte.

A IV. és V. czim alatt előirányzott összegek az albizottság javaslata szerint elfogadtattak.

A VI. czim alatt: Katonai tudományos olvasógyűletek berendezésére előirányzott 5000 ft az albizottság javaslata folytán töröltetett.

Az építési és áthelyezési szükségletekre s a gyakorlati terekre VIII., IX. és X. czimek alatt előirányzott összegekre nézve az albizottság javaslatai változatlanul elfogadtattak.

Az átmeneti rendkívüli szükséglet XI—XVIII. czimei észrevétel nélkül az albizottság javaslatai szerint helybenhagyatnak, úgy szintén az átruházási jogról szóló határozat.

Az 1871-ik évi rendkívüli szükségletre megszavazott, de a zárszámadások szerint igénybe nem vett, ugy nemkülönbön az 1872-ik évi rendkívüli szükségletre megszavazott és szabályozott költségvetési kezelési határidő tartalma alatt fel nem használható hitelmaradványok meghosszabbítására vonatkozó előterjesztés tárgyában az albizottság által javasolt határozati javaslatok hasonlóképp észrevétel nélkül elfogadtatnak, s ezzel a hadügyi költségvetés tárgyalása befejezetett, következik napirenden a külügyi miniszterium költségvetése.

A magyar delegációból.

Bécs, ápril 20.

A delegáció tárgyalásainak folyama és befejezése az ügyek jelen állása szerint a következőképp fog alakulni: Holnap befejezi a magyar delegáció a pénzügyi albizottság jelentéseit a pénzügyminiszterium költségvetése s a zárszámadások tárgyában; holnapután kedden, elintézi a tengerészeti költségvetést és ugyanazon ülésben meg fog választani a hetes albizottság, mely az osztrák delegáció hason bizottságával az eltérések fölötti megegyezést előkészíti. Szerdán nem lenne már nyilvános ülés. E napon ugyanis a főrendi tagok Pestre utaznak, hogy a f. hó 25-én tartandó főrendi ülésben, a melyben a költségvetés tárgyalása megkezdetik, megjelenhessenek.

A főrendek elvégzik e héten a budgetet és jövő hétfőn folytathatja a magyar delegáció nyilvános üléseit. Időközben a hadügyi albizottság tárgyalni fogja a hadügyminiszter újabb előterjesztéseit, nevezetesen a világtárlat alkalmából a bécsi helyőrség részére kért drágasági pótlék iránti előterjesztést. A legfontosabb azonban, mit az albizottság még e héten tárgyalni fog, a Skene-féle szerződések megvizsgálására kiküldött enquete jelentése. Az albizottság e részbeni véleménye valószínűleg a jövő hétfőn a delegáció plenuma elé fog kerülni.

Az osztrák delegációtól nem várhatni egyhamar izenetet, minthogy nyilvános tárgyalásait csak néhány nap mulva fogja megkezdni. Mintán tehát az összeegyeztető bizottság a legjobb esetben csak a jövő hét közepe felé kezdheti meg működését, és a differenciális pontok nem csekély számuak, sőt a közös szavazás esete is nagyon könnyen beállhat, nincs mód, hogy a delegáció május 5—6-ika előtt tárgyalásait befejezhessék.

Legújabb táviratok.

Páris, apr. 19. A kormány az állandó bizottság által kívánt felvilágosításokat Remusat grófnak választóhoz intézett körövényét illetőleg megtagadja. Utóbbinak mind több kilitása van a megválasztására. A nyers anyagok megadóztatása hihetőleg meg fog szüntettetni.

— Perpignan, apr. 19. Barcelonából jelentik, hogy a francia hatóságok Puycedába vinni

szándékolt 300,000 db. töltésnek és 200 löfegyvernek francia területen való továbbzállítását megengedték. — Saballo carlista vezér a köztársasági katonák által üldözve, Rippolon áthaladt. Egy ezred gyalogságból s egy zászlóalj lovasságból álló köztársasági csapat két ágyúval elérte a granadellai völgyeket s egy carlista csoportot szétugratott. Pucorda városában aláírások után pénzt gyűjtöttek a carlisták számára.

Odessa, apr. 19. A Khiva ellen indult orosz hadtest útját tevők híjában nem folytathatja.

Konstantinápoly apr. 18. A szultán Midhat basával igen meg van elégedve, s közelebbről nagy vezérre nevezte volna ki, ha az Oroszország iránti tekintetek ettől vissza nem tartanak; utóbbinak népszerűsége napról napra nő s azt mondják róla, hogy ő az egyedüli ember, ki a helyzetet uralkodni képes.

A 36-os pártbeliek programja a kolozsvári hatósági választások ügyében.

Városunk képviselete s tisztika megválasztása maholnap megkezdődik. Egy igazoló bizottság készíti a legtöbb adót fizető 53 virilis képviselő névsorát; mikor ez meg lesz, a képviseletnek bemutatván, az által helybenhagyatják, s akkor sorjába a választók jegyzékének, a legutóbbi országos képviselőválasztási jegyzékek alapján megválasztására és kiigazítására; mikor ez is meg lesz, a választások helye Kolozsvár mind a négy választókerületében ki fog tűzteni s a város összes választói által a másik 53 képviselő megválasztatik.

Kolozsvár közérzete utóbbi két év alatt oda változott, hogy a minap az igazoló és bíráló bizottságok, a választató biztosok választásakor a régi többségi, vagy 40-es párt akarata ellenében a kisebbségi vagy 36-tos párt akarata jutott érvényre, mind három választásnál az általa ajánlatba hozott férfiaké lett a szavazatok többsége. Amazok közülünk vittek 3 egyént, mi az övékből 5-öt, győztesek mi lettünk, öt párhívók bement általunk, négyet bevitt a főispáni kijelölés, 19 választott egyénből — a főispánt is hozzájuk számítva — tizen vannak ők, mi kilenczen, s azt mondják: illyaliskok mi voltunk, hogy megdöglődtünk mintegy önmagunk ellen választva, a kijelölési joggal bíró főispánt és pártját egészen a helyzet urává nem tettük.

A 40-esek pártja boszankodik, s ellenünk avval izgat, hogy városunkban az ő további esetleges kisebbségben maradásukkal a Deák-párt bukik meg, velünk az ellenzék jut uralomra, hogy az utóbbi választást vallásos szövetkezés, elnyomási szándékkal hozta létre; a protestánsok óvakodjanak a 36-osok pártjától, vigyázzanak kit visznek be képviselőnek, mert ha a képviseleti választás is a megjelölt irányban történik meg, pártjuk kisebbségben maradna, s ez rájuk nézve világos elnyomás lesz.

E hamis felfogás és izgató vád szólásra kényszerít, mert az izgatóknak nincs igazuk. De szavunk az önmérsékletet s pártjaink közt a kiegyezés útját akarja egyengetni. E program a béke és kienyomástól való programja, ha tetszik, egy elhatározott elvi új küzdelemé, ha nem.

Azt mondja a régi többség: nincsenek pártok közöttünk! Mi állítjuk, hogy vannak, s épen az ő izgatásuk következtében egymástól élesebben el vagyunk különítve, mint eddig. De mi kijelentjük, hogy mi akarjuk a közjó céljaiban való egyesülést az osztó igazság, jogegyenlőség, önzetlen közgyűszereket és szabad elvek alapján. Nem kívánjuk városunk visszaléti békéjét hamis értesítések terjesztése által megzavartatni engedni. Elfelejtjük a multakat; ha nem kényszerítettünk rá, személyekről egy szót sem szólnunk, nem mondunk ítéletet arra a pártra, mely nálunk 1869 óta a közdolgozatot intézte, nem vádolunk, nem recriminálunk, legyenek az egyéni üzemek, személyüldözések, protectió-osztogatás és pártoselekmények a történelem tárgyává. Csak a jövőt: mindnyájunk polgári jogait, szabadságát, jollétét, a törvény és rend uralmát, a tiszta kézzel való közvagyonkezelés és közjó nagy érdekeit tartjuk szemünk előtt. Ezek nevében, ezek biztosítására emelünk szót, formulázunk elveinket, nyíltan elmondjuk a közeledő választásokról elvek és személyek tekintetében nézetünket, a mik irányozni fognak. A ki helyeslik, csatlakozzék hozzánk, a ki nem, jelöljen ki más, jobb irányt, szabadabb elveket, küzdjünk nyíltan, egymást becsülő polgároként, főleg tekintetben tartva a kor szellemét, a város javát; a vallásos izgatást, a mi kétélű fegyver, a küzdelemben ne vegyítsük. Szünnék meg a

40-es, szünnék meg a 36-os párt, alakuljon egy egészen új: a város egyedüli boldogságát szeme előtt tartó, annak minden magánérdeket feláldozó polgárok pártja, mely törekvése céljával azt tűzze ki, hogy városunknak erős képviselete és jó közigazgatása legyen!

Mi elveinket ime közzétesszük.

Mint ezelőtt szinte két évvel kimondottuk, hogy mi a szervezésnél politikai párt szempontból nem indulunk ki, ugy most az ország szinte előtt is nyilvánítjuk, hogy minket a képviselet és tisztviselők választásánál politikai párt szempont nem vezérel, mi egyedül városunk közjává, a törvény szavát és szellemét s azon sarkelvet követjük, hogy képviseletünkben és leendő tisztikarunkban minden szakra nézve e város legjobb erőiben legyenek. Melyik képviselő, melyik nagy politikai párt-hoz tartozik, nem kérdezzük, s a politikai meggyőződéssel e ránk nézve egészen házi, keblis, sőt ugy szolván családi kérdésben semmi közünk, mi egy kormányozni jól tudó képviseletet és tisztikart egy pártból kiállíthatónak nem hiszünk; ezért is, de azon célért, hogy közügyeink vezetésében minden szak jól képviselet legyen, szükségünk van minden pártbeli tehetséges emberre, s mi őket készszívvvel megválasztjuk.

Második, a mit mindig vallottunk, s most is ünnepélyesen kijelentünk, az, hogy minket a választásoknál kizáró vallási törekvések vezetni nem fognak. E feltevést határozottan elutasítjuk magunktól. A mint évek előtt nyilvánvalóvá lett, hogy bizonyos oldalról, inkább egyének részéről, vallási túlsúlyra törekvés van indulóban, azonnal erőnk szerint ellene állottunk, határai közé visszaszorítottuk. Azt, hogy egy két hierarchicus hajlamú képviselő, a felsőbb hivatalnokokkal egyesülve képviseletünk Dictatorává ne legyen, a mi tiltakozó fellépésünk eredményezte. A terjeszkedés és foglalás megállott, célunkat elértük. Feltehető-e jónan, hogy ez általunk megtört irányt már most másokkal szemben mi érvényesítsük? A gondolat is távol van tőlünk. Egyedüli törekvésünk az, hogy a Deák-pártiság és vallási egyoldalú szabadelvűség örve alatt egyik vallás se nyomassék el, ne forgattassék fel városunkban a mult század utolsó évtizede óta létezett vallási türelmesség és politikai befolyás amaz üdvös egyensulya, a mi által egyik felekezett sem veszt, sőt mindenik nyer; nem veszít, mert a maga jogait háborítatlanul élvezzi, nyer, mert törvényes jogkörében maradván, a verseny ösztöne jótékony erőgyarapodást idéz elő. Kijelentjük, hogy nekünk mások elnyomása egyáltalában nincs szándékunkban, de magunkat sem engedjük elnyomattatni; nekünk igaz örömről van szó, ha a választásaink által minden vallásfelekezett törvényes igazára nézve ki lesz elégitve, mert ez városunk hagyományos politikája 80 év óta, s az így beállított képviselet és tisztika birand létezésének azon erős alapjával, a mi biztosítja a kedélyek közmegnyugvását s a polgári hatalom és érdekek egyensulyát. De a főszólyt 1848-ki és újabb törvényeink szelleme szerint a jellemre, képességre és ismert munkásságra fektetjük, és csak azért, hogy ennek vagy annak a vallásnak hiva, képesség és biztosíték nélkül senkit meg nem választunk sem képviselővé, sem hivatalnokká.

Harmadik, a miről nyilatkozunk kell, a nemzetiség. Öszintén kijelentjük, hogy a mint mi Magyarország törvényes kötelekeibe felvett egyetlen nemzetiségű fiának kiváltságát és jogkedvezményt adni, ugy kizárni sem kívánunk senkit, sem a képviseletből, sem a hivatalokból, hanem ha a magyar alkotmányos álláspontot tartalékgondolat nélkül elfogadta, szavazatunkkal gyámolítjuk.

Negyedik a társadalmi osztályokra való tekintet. Erről is nyilatkozunk. Kolozsvár egyenjogú polgárok által álló városnak volt alapítva már 600 évvel ezelőtt; e jellegét megtartotta a középkori feudális, a későbbi aristokratiai túlsúly és az abszolutizmus korszakai alatt; rendeltetése a volt s az ma is, hogy legyen e vidéken az értelmes földművelés, ipar- és kereskedelem központja, a jogegyenlőség és népszabadság, a tiszta polgári erények véd- és menhelye, egy fejlett jogérelmü polgárokból alkotott művelt és csönvés társadalmi élet mintaképe. E város az aristocratiai befogadta felet közé, de előjogait jogilag soha, miveltéséget elsajátítani igyekezett, de kiváltsagai érvényesítésének ellene állott, polgár város volt minden ha, az ma, és az kíván maradni ezután is; mikor nem lesz az, megszűnik város lenni. Mi tiszteljük azt az osztályt, melynek a társadalom a születésért ad előnyöket,

az alkotmányvédelem és közmiveltés terjesztése által szerzett nagy érdemeit elismerjük, ohajtjuk, hogy az igaz hazafiság ragyogó példáival járjanak elől; de mind e mellett a mai európai nagy politika irányát számbavéve, egy erős polgári, közép osztályban látjuk hazánk jövő jobbtele biztosítását; választásainknál tehát az osztályok tekintetében ez elvre leszünk kiválóan figyelemmel. Mi Kolozsvár minden birtokos lakóját teljesen egyenjogú polgárnak és csakis polgárnak tekintjük.

Megmondjuk nézetünket a volt képviselőkről és tisztviselőkről is elől kijelentett elveink korlátai közt.

Mi gyors és jó közigazgatást s szigorú rendőrséget kívánunk. Mi a város tekintélyes vagyoni és szellemi erejét ugy ohajtjuk felhasználni látni, hogy a kulturai célok erélyes előmozdítását perczig sem mellőzve, rendes bevételeink és kiadásaink egyensulyát mihamarabb érnők meg, rovatalunk ne növekedjék, de lassanként apadjon, hogy tudomány és művészet teljes polgári szabadsággal és növekedő jólléttel legyen egybekapcsolva, hogy a közmiveltés intézetek virágozzanak, legyen benn és künn rend és kényelem, tisztaság és csin s az itt lakás kellemes vonzerővel birjon minden itt megtelepedni kívánóra nézve.

Ez gyökeres reformokat kíván az összes hatósági testületekben. Ehez képest mi megválasztjuk a független érzületű, a közjót szíven viselő földműves, iparos és kereskedő polgártársainkat, meg a kiváló miveltésű, szakképességgel bíró honorariátokat és tudósokat képviselőkké, hogy a mezzei gazdaság és közipar, a kereskedelem és tudomány érdekei képviseletlenül ne maradjanak; de nem választjuk meg azokat, a kiket a közjó nem érdekel, ezért egy-két órát munkálkodni sajnálják, kik a város vagyont s hivatalait maguk anyagi gyarapodásukra, felekezeti érdekek titkos ápolására szokták fordítani, a kiket önelhatározásukban atyafiság, barátság, pénz és önérték vezet; nem választjuk meg az oly honorariátokat, kiknek sem birtoka, sem tehetsége, sem a város és polgárai irányában érdemei nincsenek.

A tisztviselők közül megválasztjuk a tehetséges, jellemes, munkás férfiakat, áthelyezéssel megtartjuk a nem jó helyen álló, de használható egyéneket; meg nem választjuk ellenben eddigi szolgálatukért, atyafiságért, barátságért a tunya tehetségtelen szolgalelkűeket, a kiknek mulasztásait s káros hivataloskodását mindnyájan ismerjük s mindnyájan már annyiszor elíteltük.

Szóval: minket politikai párt-, vallás-, nemzetiség-, osztálytekinet nem vezet, mi kiválóan a képességet, munkaszeretetet s közjó iránti érdekeltséget nézzük, a létező erők közül minden állomásra a meggyőződésünk szerint való legjobbat helyezzük, hitelvesztettet, kötelesség nem tisztelőt sehová egyet sem, menjenek ők nyugalomba.

Ez a mi programunk. Polgártársaink határozzanak, ki lesz velünk, ki ellenünk? vagy az új pártot hogy alakítsuk?

A 36-os pártiak.

Maros-Ludas, april 18.

Az erdélyi köut-hálózatához.

I.

Hazánk a királyhágon inneni részére nézve — ezen fontos kérdés közelebbről a képviselő házbán tárgyalás alá jöendő, mely okból több záhi, szakáli, szengyeli, tohái, maros-Ludas birtokos értekezve, a következő felszólamlást s illetőleg kérészt intézte a nagyméltóságú m. k. közmunka és közlekedésügyi miniszter urhoz, — és esetleg a tisztelt képviselőházhoz:

„A nagyméltóságú közmunka- és közlekedésügyi miniszterium által hazánk összes államilag létesítendő és kezelendő közlekedési eszközeiről — nevezetesen a vas-, kő- és víziut hálózatról a képviselőház elébe terjesztett jelentésből — fájdalommal látjuk mellőzve — azon nagy fontosságú köutat, mely hosszú évek során át Beszterczéről kiindulva, a mezőség közepén Harina, Szt.-Mihálytelke — Budatelke, Kis és Nagy Sármas, Báld, Méhes, Záh, Tohát-Maros-Ludason át, Károlyfőhővára tervezetett, megállapított és munkák is vétetett.

Ezen mellőzés szándékos nem lehet, és hiszszük, hogy csak tévedésből történt, miután bár ki is Erdélytérképét, ha tekinti és azon az utálózatokat tanulmány tárgyává teszi, — azonnal meggyőződést szerezhet magának, — hogy ezen általunk fenemlített utvonalt nemzetgazdasági és stratégiai szempontból (az utóbbi állítás különösen az 1854 évi krími hádjárat alkalmával, mikor minden

nagyobb katona és szállítmány csoport itt vonult át — bizonyított leginkább b) mily nevezetes és mint ilyen, milyen el nem kerülhető.

Nem lehet ezen mellőzés azért is szándékos — mert a Nagyméltóságú közmunka és közlekedésügyi miniszterium maga — ezen utvonalt hivatalosan bejárta, felmérte — és mint első helyen kiépítendőnek több évvel ezelőtt véleményezte és elvileg el is határozta; — s még pedig egy előbb lóvonatu, és a mult évben keskeny vágányu gőzerőjű vasutat is tervezet tvolt, hogy azon a mezőségen nem található kavicsot szállítasson a Maros folyóból. — De tovább ment a nagyméltóságú miniszterium, s belátva azt, hogy milyen nagyfontosságú a maros-ludasi indóház a mezőségre, — de különösen ezen utvonalt nézve — a Maros folyón Ludasnál építés alatt álló összekötő hidat — a Nagy-Görgényi államerdőkönél fával, azonkívül pénzzel is segíeljezi.

Mindezek után tehát valószínűnek tünik ki, — hogy ezen oly nevezetes utvonalt, csak tévedésből maradt a jelentésből ki, mint államilag létesítendő és kezelendő közlekedési eszköz.

Hogy a mezőségen ezen igen tekintélyes része, mely oly számos éveken át az országnak csak más utvonaltai építéséhez járult — de magáéihoz — hol ott e tekintetben leggyaralóbban áll — nem — ezen igen fontos életbevágó jelentés tárgyalása alkalmával — számításon kívül ne maradjon s így becsületes közlekedési ut hiánya miatt Erdélyben legnagyobb mértékben előteremthető gabna és nyers terményei értékesítésében ne gátolassék, mely által az államéletben egy haszonvetellen szegény államtesté súlyoztatnék, — tisztelettel kérjük a tisztelt képviselő házat, méltóztasson hazafiai aggodalmainkat és jelen felszólamlásunkat mint igen nagy horderejű tekintetbe venni és a többször említett jelentés tárgyalása alkalmával, azt határozni:

„hogy a régen tervezett munkában levő Besztercze-Harina-Szt.-Mihálytelke-Budatelke, Kis- és Nagy-Sármas, Báld-Méhes Záh-Tohát-Maros-Ludas-Károly-Fehérvári utvonalt államilag létesítendő és kezelendő lesz, s mint ilyen a költségvetésbe azonnal felveendő.“

Ezen felszólamlás ugy hisszük, igenis a maga idejében történt, és ha a hírlapok útján is szelőztetjük — tesszük azt azért — hogy a sajtót, a Királyhágon inneni országgyűlési képviselőket, ezen egy nagy országgrészt kiválóan érdeklő körülményre figyelmeztessük és annak meleg pártolására tisztelettel felkérjük, Besztercze, Harina, Szt.-Mihálytelke, Budatelke, Kis és Nagy Sármas és Báld vidékének birtokosságát pedig hasonló eljárás követésére felbuzdítsuk — mert ha ezen jelentés tárgyalása után ébredünk, félünk, hogy nagyon, de nagyon késő lesz.

A királyföldi románok kérvénye

a Királyföld rendezése tárgyában.

(Folytatás.)

IV.

A mi az egyetem és ispánság intézményét illeti, már a megelőző pontoknál bebizonyítottuk, hogy gyakorlatiatlanok, és egyszersmind bebizonyítottuk, hogy a vagyon kérdése, mely a Királyföld összes lakóinak tulajdona, nemzetiség és vallás különbsége nélkül, mint ezt az 1871. egyetemi gyűlés nyilvánította, amaz intézvények fennállását nem követeli és a politikai szervezet kérdésével össze nem tevésthető. A vagyon kérdése inkább magánjog természetű. De miután ezen vagyon nyilvános és ennek eredete, természete és rendeltetése se jön kérdésbe, az állam hatalom beavatkozását is követeli, mely mindenkor főfelügyeleti jogot gyakorolt felette. Szomorú valóság, hogy az egyetem és ispánság ezen vagyon jövedelmét leghatalmasabb eszközül használta fel tartományi önállósága és a szász-germán nemzeti függetlenség fenntartására, és hogy a Királyföld s az állam érdekei ellen működjék; szomorú valóság az is, hogy az egyetem a vagyon jövedelmeivel annyira visszaélt, hogy ez okból az állam kénytelen volt egykor (II. József császár idejében) ezt az egész vagyont elkobozni. De másfelől az is igaz, hogy csaknem az egész vagyon a Királyföld román lakóinak verejtékéből és sok román községek jövedelmeiből folyik. Eleintén a szász egyetem királyi és koronai jövedelmeket bitorolt a szász nemzetiség javára (valamint a dézsma jövedelmeket a szász papság javára;) később az egyetem valamennyi majoros jövedelmeket magának tulajdonított el a községekben és fejadókat hajtott be a lakóktól (első sorban említendő Szelistye és Talmács fiókszékek lakói.) Így származott az u. n. szász nemzeti hét bírák vagyona, melyben csak 7 s illetőleg 9 szék vett részt. Ezen vagyonhoz járultak még a fogaras vidéki uradalom jövedelmei, mely zalog gyanánt szolgált oly pénzüsszegért, a melyet a Királyföld összes lakói fizettek. Ezen vagyonban részt vettek a Királyföld összes municipiumai. Ezen vagyon szaporodott a Királyföld lakóinak különféle adónemei által. Sok oldalról vitázták el azon szabálytalansá-

got melynél fogva jövőre is egyes községek jövedelmei az összes Királyföld vagyonába folynak. Ilyen bonyolodott viszonyok közt mai nap is csak annyit bizonyos, hogy ama vagyon egyelőre a Királyföld összes lakóinak t. i. az erre adakozóknak közös javára nemzetiség és vallás különbsége nélkül van szánva. Miután a múlt században a kormány egy királyi biztos által ezen vagyon állapotát és forrásait kiphatolta, az 1791. oct. 15-iki rendeletet bocsátotta ki (numer. aul. 5803 és numer. gubern. 9809.) melyben meg lett állapítva, hogy ezen vagyon tiszta jövedelme az adósság törlesztése után a királyföldi román és szász iskolák javára fordítandó.

De az egyetem azon idő óta is mai napig ezen jövedelmet kizárólag a szász egyházakra és iskolákra fordította. Elegendő bizonyossággal erre nézve szolgáljon az 1850. aug. 22. udvari rendelet melynél fogva a szászok az abszolutizmus korszakában minden előzetes nyomozás nélkül kieszközlétek, hogy ezen vagyonból egy millió forintnyi tőke egyedül a szász iskolákra fordítsák. Ezen rendelet mai nap is fennáll. Az itt röviden jelzett körülményekből következik, hogy hasonló kormány hatálatom után puhaltassék ki ezen nyilvános vagyon állapota, természete, forrásai és rendelkezése, hogy többé visszaélések ne történjenek, mint ezt az egyetem tette. Véleményünk szerint tehát ezen kívánságunk csak igazságos lehet. Ezen kérdés tisztázataig azonban csak egy megfelelő közegnek ok-szerű és korlátolt kezelése szükséges. Ha egyetlen összehívandó közgyűlés, mely össze volna állítandó a történeti municipiumok (székek, vidékek) minden községeinek egy-egy követeiből és a városok megfelelő számú küldöttjeiből, egy ideiglenes kezelő bizottság választ a kormány felügyelete alatt ugyanazon hatáskörrel, mint a miniszteri javaslat akarja, és egy fizetési kezelő hivatalt állít, — (ugy mint minden lakosok és testületek, melyek hasonló vagyonnal bírnak), ezzel véleményünk szerint a vagyon kérdés igényeinek további intézkedésig (az az a vagyon felosztásáig) elég tételt.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, április 22-én.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.**

— **A bécsi nemzetközi kiállítás** május elején okvetlenül megnyílik; de korántsem lesz a maga teljességében látható. Igen nagy részében akkor fog kezdődni az igazi kiállítási munka, mert péld. a hajót, mely Észak-Amerika becses tárgyainak halmazát hozza, még csak e hó 28-án várják. A magyarországi kiállítással is csak a megnyitás után jó idővel készülnek el. Némely nemzet azonban, mint az angol, mely igen sietett, e hó végére már az utolsó szögig elkészülve várja a megnyitás ünnepét. Otthon azonban ő is elkészt, kivált 1862-ben, midőn a megnyitás ünnepén a legtöbb tárgynak csupán még beszögezett ládait látta a világ. A bécsi tárlat különben május elejétől folyvást nyitva lesz, s csak ama részeit zárják, függönyzik el, hol a megkészt népek dolgoznak.

— **A bécsi államhivatalnoki-egylet** f. é. május havában tartandó közgyűlésére, az itteni hivatalnoki egylet f. é. április 20-án d. u. 3 órakor megtartott közgyűlésén képviselőnek G r o i s z K á r o l y pénzügyi számtisztet választotta meg.

— **Délmagyar- és erdélyországi építő társaság** czég alatt, egy Aradon székelő részvény társulat fog alakulni határozatlan időtartamra és azon jogosultsággal, hogy a magyar korona tartományainak minden helyén, főleg pedig Erdélyben mellékintézeteket alapíthasson. E társulat engedményesei: Atzél Péter Arad megye főispánja az első szászregeni tulajkereskedési társulat és Walder S. és fia gőzfűrészgár tulajdonosok, képviselve dr. Schöpfess Ede aradi köz- és váltóüggyvéd által. — E vállalat üzletköre, a hitel-műveletek teljes kizárása mellett, a társulat czimének megfelelő építési s melléküzletekre terjed ki. Az alapítóke 1 millió forint, mely 10,000 db 50 ftos, névre szóló és feloszthatlan részvény kibocsátásával fog beszerezetni. Ezen alapítóke tovább 20,000 db 50 ftos részvény kibocsátása mellett még egyszer ennyire leend emelhető. A társulat megalakulása, az összes részvények aláírása és azok névértéke 40%-ának befizetése után fog történni.

— **Némethy Irma** még csak háromszor fog fellépni színpadunkon, utoljára „Stuart Mária”-ban. A czímszerepet fogja játszani, mely mint tudva van, a művésznő egyik legjobb szerepe. Nincs okunk kételkedni, hogy a közönség utolsó felléptét kedvennének, tömeges megjelenés által tünteti ki. A művésznő elvesztését annál inkább sajnáljuk, mert egész színiéletemben ő és Boér Emma feleltek meg legjobban feladatuknak.

— **Hymen.** Városunk társas köreinek egyik kedvenczét Vikol Poli kispaszonyt, kinek

szép énekében gyakran volt alkalma a közönségnek gyönyörködni, közelebről jegyezte el Dr. Óvári Kelemen ur, a kolozsvári egyetem rendes tanára. Boldogság és áldás legyen koronája a szép frigynek!

— **Bánfi-Hunyadon** közelebről ismét jótékony czélú hangverseny rendezésén fáradoznak, melyre a közreműködők jobbra Kolozsvárról rándulnak át. A vidéki intelligenciának bizonyára kedves meglepetés lesz e hangverseny.

— **Márki Sándor** összeállítására szerint: hazai irodalmunkban ez év első negyedében 152 eredeti s 27 fordított; összesen 179 megjelent meg a könyvpiacra: az eredetiek 64 kötetet, s 97 füzetet, a fordítások 22 kötetet s 10 füzetet képeznek, s mind ez 138 író munkája.

— **Salzburg város Gizella főhercegnőnek átnyújtott ajándéka.** Az album Salzburgnak és vidékének nevezetesebb pontjait tünteti elő pompás fényképekben, édesen emlékeztetve a főhercegnőt ama napokra, melyeket Rudolf koronaherceg társaságában töltött. Az album táblája valóságos mesterműve a műiparnak; fehér bagariába van kötve és szegleteit arany arabeszkék díszítik; közepén vörös bársony alapon pánczél látható, s ezen aranykoszoruban ezüst betűkkel e szavak olvashatók: „1873. apr. 20-kára Salzburg város”. Gazdag aranykímény emeli az egészet, felül a Habsburg- és Wittelsbach-ház czimereit, alul Salzburg város czimerét véve körül. Az album két első lapja Steinhauser birodalmi tanácsos mélyen átértékelt ajánlatát tartalmazza, kérve a főhercegnőt, hogy e fényképek lapozásánál emlékezzék vissza a Salzburgban töltött napokra és a népre, mely mindenkor szeretettel s hódolattal gondol rá. Az album 14 képe a cs. kir. palotát, a karabélyosok termét, a császári termét, a főhercegnőt által sokszor használt billardal, az elfogadó termet a zongorával, az éttermet két képben, a palota házi kápolnáját, a szt.-ferencziek templomát, a későbbi levő Gizella-rakpartot, egy erdő részletet a hellbronnai palotát, a palota termét s a hellbronnai parkban levő színházat tünteti elő. A fényképeket Würthle salzburgi fényképész készítette, s az átnyújtó küldötség élén dr. Harrer Ignác salzburgi polgármester állott.

— **Egy lyceumi 8-ad osztályú tanuló,** ki már több éven át mint házi-tanító szerepelt, hasonló minőségben helyben állomást keres; — értekezhetni vele P. Gy. betűk alatt helyt.

— **Ajándék.** A gráci kiállításon nagy tetszésben részesült egy friss színezeti kép, melyet a Kinderbergben lakó Kartsch Mária asszony, ügyes képművészt festett a havasi virány gazdag csoportjával; e képét megvették a műz-völgyi birtokosok s nászajándékul át is adták már Gizella főhercegnőnek.

— **A világtárlatot Herbeck** igazgatása alatt ünnepi karral fogják megnyitni.

— **Uj találmány.** A Temesvárt megjelent „Temesi Lapok” írja: Löwinger L. János helybeli terménykereskedő és téglagyáros egy igen fontos találmányt küld a világtárlatra. E találmánya, mely a szakfőriaknak figyelmére csakugyan méltó — vegyteni építő-téglák, melyek vegyteni substantiák hozzáadásával agyagból készíttetnek. Előnyei: 1) nem kell égetni e téglákat (tehát megkíméljük velük a tüzelő anyagot); 2) vízhatlanok; 3) könnyebbek mint az égett téglák (egy közönséges égett téglá 7 fontot nyom, egy vegyteni 6 és fél fontot); 4) oly kemények, mint az égett téglák és végül 5) felnyílnál kevesebbe kerülnek, mint az égett téglák (Temesvárt helyben 23 ftba kerül ezer db égett, és csak 12 ftba ezer db vegyteni téglá). Löwinger ur eme közhasznú találmánya a bécsi világtárlaton a XVIII. csoportba vétetett fel és bizonyára a megillető elismerésben fog részesülni.

— **Oraviczáról a világtárlatra** egy igen jól sikerült román faház küldetett, benne a megnyitás után szövőszék, sok népviselet, himzés és egyéb női munka lesz látható.

— **A „Times”** azon megerősítésre váró hírt közli, hogy a Nil forrásait kutató Backer Samuel, nejt, (kiről azt állították egykor, hogy magyarországi) s csapatjának több személyét a vadak megölték.

— **Bécsi Baedeker.** Ily czim alatt jelent meg — immár harmadik kiadásban, Faesy és Frick bécsi könyvnyomtatás kiadásában. Bécs városának egy környékének leírása, egyszerre német, francia és angol nyelven. A 25 ivre terjedő csinos kiállítás, bármely zsebbe beférő, könnyen kezelhető könyvecske számos melléklettel van ellátva: így Bécs városának, a világhiállítás palotának, 6 színháznak stb. tervrajzával. A régi kedélyes Bécs mellett legutóbbi évtized alatt nagyszerű építkezéseivel emelkedett egy egészen ujkor, modern világvárosi színezetű Bécs s mintegy varázsszóra épült a világhírű Praterben egy az eddigieket mindenben felülmúló iparpalota; a városnak annyi muzeuma s kiállításai mellett — melyekben egy rakás műkincs őriztetik — környéke csoda szép, a szérlőzsa bármely irányban haladjon itt az ember a vámvonalok elé, mindenütt gyönyörűen kultivált természetet talál. Ki tehát felnéz a világhiállításra vagy jövőben Bécsben időzni akar, vegye meg magának e hasznos könyvecskét. 1 frt 80 kr.

— **Kimutatás az iparos kölcsön-pénztár** márcz. havi forgalmáról. Bevétele. 1. Február hó ról áthozatal 6211 frt 52 kr. 2. Betételekben 18,817 frt 95 kr. 3. Váltó utáni vissza fizetésekbe 38280 frt. 4. 14 tagtól igatás és könyvdíj 7 frt, 5,6% kamatban 320 frt 50 kr, 6. 1% féldíjban. 142 frt 59 kr. 7. Hátralék kamatba 27 frt 27 kr. 7. Bélyegdíjban 42 frt 65 kr. Összesen 64349 frt 48 kr. Kiadás. 1. A tagoknak visszafizetődött 18899 frt 36 kr. 2. 171 ízben kölcsön 41400 frt. 3. Bélyegzett úrlapokra 42 frt 65 kr. 4. Irodai szükségletre 60 kr. 5. Kölcsön kamatba 44 frt 3 kr. 6. Irodai személyzet díjában 90 frt. 7. Pénztármaradék egyenleg 3872 frt 84 kr. Összesen 64 ezer 349 frt 48 kr. Márcz. havi forgalom térszen: 124,826 frt 2 kr. Kolozsvárt márcz. 31. 1873. Krémer Ferencz elnök. Mamicza János pénztárnok. Tömösváry M. könyvvezető.

— **Piskii gyarmat.** Hol 1849-ben a golyók fűtörészek, most egy csinos telepítvény hársorai emelkednek, e helyt az első első erdélyi vaspálya engedélyeztetése előtt a Sztrigyen átvezető hid melletti hosszú postaházhoz (együttal vendégfogadón kívül) más épület nem létezett. Most Piskii a nevezett vaspálya társaság főállomás helye és gépgyári helyisége s bár Déva és Szászváros sincesenek messze mégis a kettő közti pusztaságon emeltette a társaság. Az állomás, mint már említett egy pusztaságon, egyes birtokosok tulajdonát képező falvak közti terület s áll a pályaudvari épületekből, gyári helyiségekből, hivatalnoki lakásokból s az ugynevezett piskii telepből. A gyári épületek legszűkebb szárnyain lakások, irodák s foggyasztó intézet. A főiroda s a viztártó a gyári épületek háta mögött, ennek mögött pedig a gőzkazán-ház egy a földintézet emelkednek egyfelől, másfelől meg a közén raktárak. — A raktárak többszomszójában egy ház négyeszőg fekszik (köznyelven kaszárnya) 6 lakással egy bormérő helyiséggel s két kicsiny egy-egy család lakhelyeül szolgálható házikóval. — A gyári épületek háta mögött, magaslaton, egy szép emeletes épület emelkedik, melybe több hivatalnoknál kívül a vasuti orvos s a tanító iskolájával találtak helyet. Távolabb nyugotra, egy utcasort képezve még 32 igen kezdetleges módon fából épült földszinti ház emelkedik, a pályaszolgák és gyári munkások egy-egy családjainak lakásai. Ezek háta mögött északra tizenhat egészen új és tömör anyagból készült egyemeletes lakházak vannak, melyek mindenikében külön-külön 4 család elfér. Ez épületet, egyetemes hivatalos nyelven telepnek, népnyelven pedig ó és új mexikónak nevezetik. Ezen a részvénytársaság tulajdonát képező épületeken kívül még különböző faipitmények (barrakok) vannak itt, miket magánosok üzleti célokból emelnek s ezek képezik az elmaradhatatlan külvárost. A lakosság igen vegyes s így nem lehet csodálni, ha a legfurcsább jelenetek (néha szomorú véggel) fordulnak elő. A lopások és verekedések mindennaposak, minthogy semmi nemű rendőrség e helyütt nem létezik

(**Necrolog.**) Borszéki Pintye Károlyina a székely-udvarhelyi kath. leánynevelde igazgatónője a maga és a boldogultnak testvérei: Lakatos Rozália öz. Kovács Antalné és fia Antal; Lakatos Juliánna öz. Tankó Józsefné, gyermekei: Ignác, Aron és Anna; Lakatos József; Lakatos Andrásné szül. Szeles Anna, ennek gyermekei: János, József, Dénes és Mária; Lakatos Anna öz. Both Károlyné és leánya Katalin öz. Györfi Mihályné; Lakatos Katalin, Gál Sándorné és leánya Ilona nevében szomoruan jelenti már néhai kedves férjének, illetőleg testvér- és rokonnak csik-szentmihályi **Lakatos János**-nak a székely-udvarhelyi rom. kath. gymnasium egyik fardhatlan tanárának, folyó év ápril 18-án reggeli 4 órakor, élete 61-ik, gymnasialis tanársága 20-dik, házasságok 7-ik évében az egyház kegyeszeinek áhitatos felvétele után történt gyászos kimúltát. Az üdvözültnek hült tetemei folyó hó 19-én d. u. 4 órakor fognak a rom. kath. szertartás szerint a helybeli kath. köztemetőbe kikisérteni, — az engesztelő áldozat pedig a plébánia-templomban 21-én az ég urához bemutatni. Mindkét végteszeség-tételre a résztvevők szomoruan meghivatnak. Béke poraira! Székely-Udvarhelyt, 1873. apr. 18-án.

Nemzeti színház.

(R.) Vasárnap, f. hó 20. **II. Rákóczy.** Eredeti dráma 5 felvonásban. Egyik legjobb drámája Szigligetinek, melynek hatásos jelenetei, hő és eredeti jellemei, drámai, erős nyelvezete hiányait feledtetik. E napon ünnepelt is színházunk, mert veterán színészünk Boér János ülte 40 éves színi pályájának évfordulóját. Kitéptek a közönség zajos éljennel és viharos tapssal fogadta, mely majd minden jelenete után megújult. Alakítása eredeti, arczjátéka jellemző; főleg hangja az, mi nem engedi, hogy tovább is működhesse. A szerepét jól választotta, minthogy egyik parforce szerepe volt, mit ez előadás is igazolva láttunk. Rákóczyt Kovács Gyula személyesíté. Sikerültebb jelenetei voltak a későbbi felvonásokban, hol végre elérkezettnek látja az időt hazájáért sikra szállani, mint midőn még a jövő szabadság reményében ér-

zelmeit kénytelen keblébe visszafojtani s szenteskedő alakot színelni, ugy, hogy legkevésbé sem láttuk igazolva Knitelius dícekvését neveltje ostobaságával a Kovács játékában.

Fájdalmasan éreztük az előadás folyamában a Mátrai hiányát, minek tulajdonítható, hogy Bercsényi Krasznabán talált személyesítőre, ki a hazája romlásának szemlélésén végkép elkeseredett, metsző gunnyal kifakadó hősből, égő honszerélemtől lángoló férfuból csinált pattagó — kortesvezért. Lehmann Dezső alakította több jó akaratú, mint sikerrel, mit leginkább értheletlen szavallatának kell tulajdonítanunk.

Némethi Irma (Zrinyi Ilona), Boér Emma (Amalia) remekeltek előbbiben ma is a jeles művésznő láttuk, utóbbi különösen midőn atyjának szerelmét bevallja s később midőn a klastromból férjéhez szökik, művészilag jászott.

Hétfőn, apr. 21-kén Degrének „Rendkívüli előadás” című kis vigjátéka és „Tíz leány s egy férj sem” Souppé Ferencz kedélyes és dalmadus két felvonásos operetteje adattak.

Az előadás jó és mulattató volt. Különösen az operette szépen sikerült, Szilágyi (Kakasfi) és Zajonghi (Páris) nevető kettős énekük, valamint Szilágyiné (Limonia) és Némethi Giza (Brigitta) duójok Dekány R. magán dala és Eichner Anna szavallata megtapsoltattak.

A vigjáték hőse Halmi (Regényesi szökött színész) az aggot jelesen alakította, de a szerelmi vallomáznál nagyon is burlesque volt. Szentgyörgyi, Fodorné, Eichner Anna betöltötték szerepköreiket. Kraszna gyengén működött. Közönség közepes számban volt jelen.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márcz. 10-től.

A magyar keleti vasut menetrendjét márcz. 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4 órai menet Szebent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti össze várákózás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várákózás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvárt és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatassanak.

Kolozsvárról Szamosujvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arszabály 30 font szabadpodgyászszal: Kolozsvárról Tordára vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza I-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosujvárig vagy vissza I. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deészig I. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett méföld egészbe számíttatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásaikat is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márcz. 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos.
gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Ápril. 21-ről. 1873 5% metaliques 70.50. nemzeti kölcsön 73. — 1860-diki államkölcsön 102.25. Bankrészvények 943. Hitelrészvények 331.50. London 109. —. Ezüst 107.90 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.71

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79. —. Temesi 77.25. Erdélyi 77.25. Horv. Szlavon —.

Felölös szerkesztő **Sándor János.**

N y i l t t é r .

Szombaton, ápril 19-én kihuzott számok

Temesvárt

73, 53, 14, 26, 62.

Bécsben

87, 17, 60, 72, 37.

Borza

m. k. lojtó-irodájából.

Hirdetés.

Miután Kolozsvárt a rendszeres tűzoltáshoz szükséges szerelvények és újabb szerkezetű vízfecskendők beszeresztettek, ez által a városnak régibb alkotásu, de használható jó állapotban levő régi vízi puskái mellőzhetőkké váltak, ezen okból a városi hatóság köztudomásra kívánja juttatni, hogy ezuttal négy darab régi szerkezetű vízi puskának eladatása elhatározottat még pedig ama kedvező feltétel alatt, hogy ha valamely szomszéd helység egyik vagy másik vízipuskát megvásárolni szándékszik, tehát azt részletfizetés mellett is megszerezheti, a megkívántató kezesség mellett s e czélból naponta értekezni lehet a tanácsház telkén levő 10-ik számú szobában és egyszersmind mindenki az eladóvá tett négy darab vízi puskát meg is szemlélheti.

Sz. k. Kolozsvár város közig. tanácsától
april 4. 1873.

(694)

26—*

Eladó telek.

Kolozsvárt a főtértől csekély távolságra, a májális (házsongárd) utca 36. házszám alatti 2 magyar hold területű telek, a rajta levő három külön lakház és gazdasági épületekkel együtt szabad kézből örök áron eladó. Értekezhetni megirt helyen lakó tulajdonossal.

A hirlapokban bármely könyvkereskedés által hirdett könyvek, hangjegyek, általában gyorsan és azonnal kaphatók.

Demjén László

Legújabb hangjegyek.

Újcsinált hangok és képes könyvek minden kor számára. Ima- és ajándékosztályi könyvek, egyszerű olcsó, újszerű díszkötésben.

Könyv-, mü- hangjegy-kereskedés és zongora tár. m. k. egyetemi könyvtár.

Kolozsvárt.

(620) 30—*

Zongorák 300 fttől 450 fttiig.
Pianinók 350 fttől 450 fttiig.
Használt zongorák 80 fttől 180 fttiig.
a legolesobb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

A legújabb könyvek az irodalom minden ágából azonnal kaphatók vagy megrendelhetőek s vidékre is rögtön elküldetnek.

11—12

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök.

újanjavított s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legjelesebb jégpinczéit sör és bor sat. számára, jég-hűtő készületek, ételek, tej hűs, zsírművek sat. ellátására, víz hűtő készületeket, fagyalt-gépeit és reservoirjait fagyalt számára, aránylag legolcsóbb árban. Ajánlja továbbá az említett cég pezsgő- és üvepszőlő-csapjait s hordó dugaszait, pincze felvívó- és jégkészítőkkel és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint csapokat és dugaszokat újakkal becserél. Megrendeléseket az említett tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák be- rendezésére elfogad, pontosan és jutányosan teljesít, s kivánatra mintákkal és árajegyzékkel szolgál.

gyári főraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

768.

Kis részletfizetésre

évnegyedenként vagy havonként

áruunk egyes sorsjegyekre szóló részletjegyeket, tetszés szerint egybeállított csportokban s a legjutányosabb feltételek mellett.

Mindjárt az első részlet-fizetés teljesítése után s a részletetörlesztése közben egyes-egyedül valamennyi sorsjegy nyerszámaira játszik a vásárló!

A közelebbi huzásokra

különösen ajánljuk

a braunschweigi 20 talléros sorsjegyeket

huzás május 1-én, főnyeremény 20,000 tallér,

a magyar elsőbbségi sorsjegyeket

huzás május 15-én, főnyeremény 150,000 ft.

1864-ki sorsjegyeket,

huzás június 1-én, főnyeremény 250,000 sz.

a 3%-os török sorsjegyeket egyenkint 400 frtjával.

Huzás június 1-én, főnyeremény 300,000 frank.

Az osztrák ipar-bank Részletfizetési osztálya

azelött

Fürst Ede

Bécs, Sz.-István tér.

(Utányomat nem díjaztatik.)

(784) 2—5

A kolozsvári

hitelbank és zálogkölcöntársulat

elfogad

készpénz betételeket 100 frittól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek utá 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-műgya banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapirokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frittól kezdve telek könyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőle 6 3/4 %-ot tesz.

az igazgatóság.

94—*

(21)

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdaai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt. FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papirok a legelső papir-gyárakból szerzesztettek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron** számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból **kész raktárt tart**, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

67—*